

Fältarbete i Skolmiljö

Riksorganisationen för Fältarbetare (RiF)

Inledning

Samverkan mellan fältarbetare och skolan är vanligt. Enligt Socialstyrelsens rapport *Socialt fältarbete med barn och unga (2022)* uppgav drygt 95% av kommunerna att ”det är vanligt eller att det förekommer att fältarbete bedrivs i skolmiljöer”. Denna text syftar till att ge vägledning i hur fältarbetare kan förhålla sig till att verka i skolmiljö utifrån RiFs definition av fältarbete och de principer som styr yrkesrollen.

När det enligt RiFs definition inte definieras som *fältarbete* kan de olika inslagen delas in i andra former av uppsökande eller förebyggande arbete. Exempelvis kan ”tema-arbete” i klassrum definieras som ”Allmänt förebyggande arbete”.

Fältarbete och Skolmiljö

Att verka inom skolan kräver en god samverkan med skolans personal. Rektorn har det yttersta ansvaret för verksamheten och det är viktigt att ta reda på om och under vilka premisser fältarbetare är välkomna. Det är även värdefullt att övrig skolpersonal har vetskap om fältgruppens närvaro och förväntningar på dess roll.

RiFs definition av fältarbete betonar att:

- Målgruppen är ungdomar i riskzon (för social problematik).
- Fältarbete ska ske utanför institutioner.
- Fältarbete bygger på frivillighet.

Dessa principer skapar utmaningar för fältarbetarens roll i skolan, då skolan är en institution där eleverna vistas obligatoriskt. Det är viktigt att reflektera över hur man kan upprätthålla sin fältarbetarroll i denna kontext.

Syfte med Närvaro i Skolan

Den huvudsakliga anledningen till att fältarbetare vistas i skolmiljö är att skapa och underhålla relationer med ungdomarna. Ett närvarande och igenkännbart fältarbete i skolan kan bidra till att sänka trösklarna för kontakt, särskilt för ungdomar i behov av stöd.

Det är också vanligt att fältarbetare informerar om sin verksamhet i klassrum eller deltar på föräldramöten. Andra arbetsuppgifter kan vara att medverka vid temadagar, där man

antingen diskuterar olika teman relaterade till ungdomars livsvillkor, eller informerar om den aktuella ungdoms- eller trygghetssituationen i området där man är verksam.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att skolan är en institution där elever vistas av plikt, och att fältarbetets grundprinciper bygger på frivillighet och arbete utanför institutioner. Att föra vidare en dialog om en ungdoms personliga situation från det uppsökande fältarbetet in i skolmiljön kan leda till att ungdomen känner sig utpekad eller särbehandlad. Det kan också upplevas som att samtalet inte är frivilligt, och därmed skada den tillit som är central för fältarbetet.

Med tanke på skolmiljöns karaktär behöver fältarbetare vara varsamma med att föra in samtal om social problematik. Sådana samtal kräver utrymme, trygghet och en frivillighet som inte alltid kan garanteras i skolan. Därför bör fördjupade samtal och insatser i regel ske i andra sammanhang där tid, plats och ramar bättre stödjer ungdomens behov och integritet.

Fältarbetaren bör i skolmiljön fokusera på relationsskapande, förebyggande insatser och att tydliggöra möjligheterna till vidare kontakt utanför skolans ramar. Det är avgörande att vara medveten om denna balans och att tydligt kommunicera sin roll gentemot både elever och skolpersonal.

Etiska Överväganden

- Hur säkerställs ungdomarnas integritet när fältarbetare rör sig i skolmiljö?
- Hur undviks att enskilda elever blir stigmatiserade genom kontakten med fältarbetare?
- Hur hanteras sekretess och förtroende inom skolans kontext?

Metoder och Arbetssätt

Om fältarbetare deltar i undervisningen är det viktigt att se det som ett allmänt förebyggande arbete, snarare än som en del av det traditionella fältarbetet. Genom sin närvaro i ungdomarnas vardagsmiljö utanför skolan har fältarbetare ofta en unik inblick i aktuella teman och situationer i närområdet. Denna erfarenhet kan ge en särskild legitimitet i samtal med ungdomarna och bidra till att skapa en mer öppen dialog. Genom att dela kunskap om lokalsamhället och ungdomars situation kan fältarbetare också stärka elevernas förtroende för sociala stödfunktioner och göra dem mer benägna att söka stöd vid behov. Vanliga arbetsuppgifter i skolmiljö kan vara:

- Närvaro i skolans allmänna utrymmen för att bygga relationer.
- Medverka vid temadagar och förebyggande insatser i klassrum.

- Deltagande i föräldramöten för att informera om fältverksamheten och dess funktion.
 - Stöd vid konflikthantering i samråd med skolans personal.
-

Information och Synlighet

För att tydliggöra sin roll bör fältarbetare lämna information om vilka de är och vad deras arbete innefattar. Det kan ske genom:

- Presentationer för personal och elever.
- Informationsmaterial om fältgruppens arbete.
- Tydliga kontaktvägar för ungdomar som vill ta kontakt frivilligt.

Genom att vara tydliga med sitt syfte och sina begränsningar kan fältarbetare navigera skolmiljön på ett sätt som respekterar både fältarbetets grundprinciper och skolans struktur.

Exempel på God Praxis/Litteratur

Denna sektion kan fyllas på allt eftersom erfarenheter samlas in från olika verksamheter.